

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

Ο Henri Robert στο βιβλίο του «Ο Δικηγόρος» όπου περιγράφει τη ζωή και τη δράση των δικηγόρων, αφιερώνει κεφάλαιο στις γυναίκες δικηγόρους. Σήμερα όπου το δικαίωμα της δικηγορίας δόθηκε επί τέλους και στην Ελλάδα στις γυναίκες είναι εξαιρετικά επίκαιρο κι' ενδιαφέρον να γνωρίσουμε πώς κρίνεται η σταδιοδρομία της γυναίκας σαυτό το επάγγελμα, εκεί όπου χρόνια τώρα το εξασκεί. Γιαυτό μεταφράζουμε το ακόλουθο κεφάλαιο.

Φέτος μιὰ νέα δικηγόρος πέτυχε στο διαγωνισμό και πήρε τη θέση γραμματέα στο Συνέδριο κι' όμως από τον καιρό που δικηγορούν και διαγωνίζονται οι γυναίκες επαναλαμβάνονταν κάθε χρόνο πως καμιά γυναίκα δε θα κατακτήσει ποτέ τον επίζηλο αυτό τίτλο. Τώρα τον κατάκτησε.

Ο φεμινισμός σημείωσε μιὰ ακόμα νίκη, και μιὰ νίκη δύσκολη, όχι εύκαταφρόνητη, αφού είναι πρώτη φορά, αφ' ότου υπάρχει ο διαγωνισμός αυτός, που μιὰ γυναίκα κατορθώνει να πάρει αυτή τη θέση που ίσαμε τώρα την κρατούσαν ζηλόφτονα οι άντρες για τον εαυτό τους.

Εκείνη που πέτυχε στο βαρύν αυτό διαγωνισμό είναι μιὰ νέα νόστιμη, λεπτή, μικροκαμωμένη, όλο έξυπνάδα, με μιὰ διασκεδαστική, πνευματοδέστικη έκφραση στο πολύ ζωηρό της πρόσωπο κάτω από τα κοντά της μαλλιά. Στα μεγάλα της πύρινα μάτια μοιάζει συγκεντρωμένη όλη η άνησυχη ζωή του νευρικού της είναι.

Το νέο της ταλέντο έκανε θαύματα. Η ρητορική της κατέπληξε και γοήτευσε τους κριτές της υπερνίκησε τις προλήψεις και των πιο αυστηρών κριτών. Θα καθίσει πίσω από το μεγάλο τραπέζι με το γνωστό πράσινο σκέπασμα όπου έδρευουν κάθε Σάββατο οι δώδεκα γραμματείς γύρω από τον bâtonnier. Η όρμη της έρριξε κάτω την πόρτα που άργοϋσαν πάρα πολύ να ανοίξουν στις γυναίκες. Πρώτη απ όλες τις γυναίκες δικηγόρους μπήκε μέσα σαυτό το ιερό. Χάρης σαυτήν άλλες θα ακολουθήσουν, μιὰ εκείνη μόνη θα έχει τη σπάνια και δυσκολοαπόκτητη τιμή ότι άνοιξε το δρόμο.

Ο τίτλος αυτός θαποτελέσει και για τις γυναίκες μιάν απόδειξη επιτυχίας στο επάγγελμά τους ;

Το σήμερα μās δείχνει κείνο που πέρσι ακόμα φαίνονταν αμφίβολο, μιὰ γυναίκα γραμματέα του συνεδρίου. Θα μās δείξει άραγε το αύριο τις γυναίκες κύριες των άνωτερων θέσεων ; "Η κι απλούστερα οι γυναίκες που κάθε χρόνο πιο πολυάριθμες δικηγορούν θα μπορέσουν να διαπρέψουν στον κλάδο τους, να είναι πραγματικά χρήσιμες όπως εκείνες που ακολουθήσαν το γιατρικό επάγγελμα ; "Η μήπως θα καταδικαστούν σε μιὰ μετριότητα ούτε καν ύλικα ίκανοποιητική ;

Άς μη προδικάζουμε το μέλλον αφού το παρόν μās αποκαλύπτει κάθε μέρα δυνατότητες που σαυτές ούδέποτε άλλωστε πιστέψαμε, μās αποκαλύπτει το

άδικο και το άβάσιστο όρισμένων προλήψεων κι άφορισμών.

Η κ. Colette Yver στο ενδιαφέρον της μυθιστόρημα «Les Dames du Palais» έθεσε για την άντίληψή μας το πρόβλημα άκριβώς όπως πρέπει να τεθεί λέγοντας πως το «δικηγορικό επάγγελμα πρέπει να μπορεί να προσφέρει μιὰ προσωρινή θέση στη χήρα, και στο κορίτσι που έχουν άνάγκη να εργαστούν για να ζήσουν».

Άλήθεια δεν άρκει να ίσχυρίζεται κανένας όπως δογματίσε ένας δικηγόρος στις Βρυξέλλες: «Χάριν αυτού του σεβασμού που όφείλεται στις γυναίκες πρέπει να τις απαγορευτή η είσοδος στα δικαστήρια. Η γυναίκα έχει μιάν ειδική άποστολή να εκπληρώσει, ως περιοριστεί σαυτήν ! "Ο κόσμος της είναι η μητρότητα και το νοικοκυριό». Δεν άρκει να συμφωνήσει κανένας με την άπόφαση του δικαστηρίου των Βρυξέλλων: «Οί άπαιτήσεις του νοικοκυριού και της μητρότητας δε συμβιβάζονται με τα καθήκοντα του δικηγορικού επαγγέλματος». Αύτα όλα είναι θεωρητικά πολύ όρατα. Μα η ζωή άπαντά ότι αν ο γάμος είναι και πρέπει να μείνει ο ιδανικός προορισμός της γυναίκας γιατί είναι ο πιο σύμφωνος με τη φύση και τους πόθους της, το ιδανικό αυτό για πολλές γυναίκες δεν πραγματοποιείται ποτέ. Είναι λοιπόν άναγκαίο, άπαραίτητο, να εξασφαλίζει κανένας έστω και μόνο για τις γυναίκες που άθελά τους ζμειναν μόνες και πρέπει να κερδίσουν τη ζωή τους, επαγγέλματα που να τους προσφέρουν την ύλική άνεξαρτησία που τις χρειάζεται, ίσαμε που να συναντήσουν αν τον συναντήσουν—έκείνον που σαυτόν θα ενώσουν τη ζωή τους.

Στην άιαζήτηση αυτή μιās κοινωνικής θέσης το δικηγορικό επάγγελμα ήταν μοιραίο να έλκυσει μερικές γυναίκες. Μήπως δε φαίνεται ότι τις προσδιορίζουν για αυτό το επάγγελμα άκριβώς τα έλαττώματα που άποδίνουν, βέβαια άδικα, στο φύλο τους, ή φλυαρία και το πείσμα ;

Μερικές βρήκαν μέσα στο επάγγελμα το σύζυγο. Γι αυτές μπορεί κανένας να πει ότι το επάγγελμα υπήρξε ευνοϊκό. Άλλες παραιτήθηκαν κι όλες από μιὰ εργασία πολύ βαριά για τις δυνάμεις και την υγεία τους και τράπηκαν σε άλλα επαγγέλματα. Άλλες επιμένουν με θάρρος και δικηγορούν ευσυνείδητα σε πολλές υποθέσεις.

Είναι πάρα πολύ λίγα χρόνια που άρχισε το πείραμα για να μπορεί κανένας να εκφέρει όριστικά συμπεράσματα. Όμως για την ώρα δε φαίνεται πιθανό οι γυναίκες γρήγορα να αντικαταστήσουν τους άντρες συναδέρφους τους και να τους αποκλείσουν από τα δικαστήρια.

Μιὰ δικηγόρος, γυναίκα με μεγάλη ψυχή και με ταλέντο που θα το έλεγα άντρικό, αν το επίθετο αυτό, έπαινετικό για την άντίληψή μου, δεν άποτελοΐσε ύβρι

για μια φεμινίστρια, ασχολιέται ειδικά με την ενσχολή των παιδιών και των γυναικών, και με έργα κοινωνικής ανόρθωσης. Αναντίρρητα υπάρχει εκεί για μια δικηγόρο ένα στάδιο δράσης ενδιαφέρον όπου με τα ψυχικά της προσόντα, με τη λεπτότητα και την καλωσύνη της μπορεί να επιτύχει καλύτερα από τον άντρα συνάδερφό της.

Μά είναι ή εργασία αυτή αρκετή για όλες εκείνες που αναλαμβάνουν το επάγγελμα με την ελπίδα ότι θα τις ικανοποιήσει οικονομικά; Η καθημερινή και βαριά προσπάθεια που πρέπει να προσφέρουν για χρόνια δεν υπερβαίνει τη γυναίκα δυναμικότητα και άντοχή;

Ας μὴν ξεχνούμε πως για να επιτύχει κανένας στο δικηγορικό επάγγελμα επιβάλλεται να υποτάξει τον εαυτό του σε μιαν αυστηρή πειθαρχία, σε μιαν

απόλυτη κανονικότητα εργασίας. Επιβάλλεται τεράστια δουλειά, βαθιά μελέτη όλων των αρχείων πριν παρουσιαστεί κανένας για να υποστηρίξει μιαν υπόθεση, επιβάλλεται ιδιαίτερα, κι αυτό αποτελεί την οδυνηρότερη μά και πιο απαραίτητη θυσία, για χρόνια να παραιτηθεί από κάθε διακοπή, αφού ακριβώς την εποχή των διακοπών, όταν μένουν μόνοι, μπορούν οι νέοι δικηγόροι να αρχίσουν να σχηματίσουν μιὰ πελατεία. Σόλες τις απαιτήσεις αυτές που ακόμα και άντρες τις βρίσκουν συχνά πολύ βαριές και προτιμούν άλλα στάδια, θα παραδεχτούν να υποταχτούν γυναίκες, κορίτσια, πιο αδύναμα, και σύγχρονα πιο ανυπόμονα να φτάσουν; Δεν επιθυμούμε τίποτε άλλο παρά ή πείρα να μᾶς δώσει μιὰ θριαμβευτική καταφατική απάντηση. Το εύχομαστε ακόμα και για τη χάρη που θα άπλωθεί στα δικαστήρια.

Μετάφραση ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΟΥ